

Jura Magnisiorum DD. Paganorum pro extrahendis aquis flumi
nis Olonae per buccam appellatam de Viccomitibus pro irrigatione pratorum
de Margaritis alias territorij Cornaredi, plebis Nerviani Ducatus Mediolan
et non territory de Lasernate dictæ Blebis.

Anno 1398. per Illustrissimos Duxes tun Mediolani fuit concessum

Privilegium tenoris sequentis videlicet

Dux Mediolani &c. Papia, a virtutum Comes &c. supplicationem recepimus pro
parte Egr. Militum Ambrosij de Viccomitibus. Dilicti nostri in forma scripta
vz. Ill. & Ex Dominationi Vestre humiliter supplicatur pro parte fid. vest.
servitoris Ambrosij de Viccomitibus militis quatenus, cum ipse supplicans s.
quon. D. Lodrisius, ejus Pater, annis quinquaginta proxime frateris, ve
cira facerit in possessione derivandi, et derivare faciendo de aqua fluminis Or
per quadam rugiam qua appellatur Rougia De Viccomitibus in territi
ou de Cornaredo, sive tiam de Roade, Cumq; supplicans praedictus nuper
fuerit molestatus, et quotidie molestatur per officiales Vestre Magnifici, et occa
derivationis dictæ aquæ per dictam Rougiam, dignonini, et attenta vita antiqua
possessione, et fidelitate, quam ipse supplicans habuit, et perpetuo habere int
dit prefatam Dominationem Vestram mandare, quod ipse supplicans possit, et ei
liceat derivari facere de dicta aqua per ipsam Rougiam pro ut hactenus deriva
fuit, et hoc ut ipse supplicans non sit deteriorum conditionis, quam huiusque apu
D. J. fuerit. Quo circa attinentes informationem quam habere voluimus a Vicas
et Duodecim Provisionum. Nec non Judice Stratistarum et Sindico Communis nost
Mediolani per quam plena comprehenditur Rougia de qua superius sit men
ex ordinatione, et mandato quondam Magnifici D. Luchini Viccomitis iudicis
constructam, et post mortem ipsius fuisse relaxatam quondam D. Lodrisio

De Vicecomitibus genitoris ipsius D. Ambrosii, et abinde ubi a continua ipsius
D. Lodrisio usque quo vixit, et post eius mortem ipsum Dominum Ambro-
sium fuisse, et stetisse in quiete, et pacifica possessione derivandi, et derivari faciendi
de aqua Olone per Regiam superscriptam, que quidem exceptuabantur a generali
prohibitione derivationis aquae Olone, vigore cuiusdam statuti Communis Nostri
Mediolani harum tenore volumus, et exulta scientia eidem D. Ambrosio libera-
tate complacendo concedimus, quod possit libere, et impune uti, et gaudere beneficio
dictæ derivationis aquæ Olone prædictæ, per Regiam antedictam diebus dum-
taxat, quibus hactenus gavisifuerunt ipsi. D. Lodrisius, et D. Ambrosius
memoratus mandantes, prædicto Sudie aquarum, et futuris, ac omnibus offici-
libus nostris ad quos spectat, et in futurum quomodo libet spectare poterit, quate-
nus, has nostras litteras inviolabiliter servent, et servari faciant. In quorum
testimonium præsentes fieri jussimus, et registrari nostriq; sigilli muniri, et
rivarari. Dat. Papiae die 14. Augusti 1398. Scripsit Iu. Antonius &c. Subscripta
Leo Vitali deputatus ad Notarijs Officii Provisionum Civitatis Mediolani.

Anno 1419 fuit confirmationem, et denovo concessum infrascriptum Privilegium,
dux Mediolani &c. Papiae Angleriæq; Comes Receperimus parte Simonis, et Johanni
fratrum de Vicecomitibus, fili. quon Domini Ambrosij Militis supplicationem
tenori infrascripti videlicet.

Illustrissime et Excellentissime Dominationi Nostre Ducali supplicatur humi-
liter, et cum omni reverentia parte vest fid. ser. Simonis, & Joannis de Vicecomi-
tibus natorum quondam, et heredum spect. Militis Dni Ambrosij olim nati
Magnifici Domini Lodrisij, et cum ipsis supplicantibus praenominatis.
etiam Atrio, et Genitor annis septuaginta, et pluribus præteriti, vel circa fuerint
et supplicantibus prædicti sunt in possessione, seu quasi derivandi, faciendi de

Aqua Fluminis Olone per quam Ruggiam quae
appellatur Ruggia De Viccomitibus in Territorio loci de
Ravide, seu etiam de Cannaredo Ducatus vestri Mediolani prout etiam ex
inspectione litterarum, nunquam delenda memoria Illustrissimi quon. D.
Genitoris vestri super hoc concessarum prefato Domino Ambroso, et ad
ejus supplicationem evidenter apparet, et quia litterae ipsae propter earum
vetustatem quasi sint abolitae sigillo cereo quon. Prelibati Domini, quo erant mu-
nitae carentes dubitatur per supplicantes antedictos ne forte contra hujusmodi
litteras occasione dicta derivationis in futurum objiciatur, et ex hoc ipsis supp-
magnum consequi posset incomodum dignemini attenta dicta antiqua possessionis
derivationis prefatae dictas litteras, prefati quon. D. Genitoris confirmare, et
cautelam supposcere antedictis de novo concedere, quod possint, et eis liceat per se, suo
heredes, et successores libere, et impune uti, et gaudere beneficio derivationis dicta
Aqua dicti Fluminis Olone per Ruggiam antedictam, eis modo et
forma prout hactenus gavis i fuerunt memorati q. D. Ludrisius, & Amb.
sius, ac dicti supplicantes videlicet incipiendo die Mercurij hora sextæ usq.
ad diem Lunæ hora sextæ inclusive, cuiuslibet hebdomade. Quare pramissis
attentis signantur, quod ex inspectione litterarum Illustrissimi Bonæ Memor.
quon. D. Genitoris nostri, de quibus superius agitur apparet prefatum D. Geni-
torem nostrum habuisse Informationem a Vicario, et Duodecum Provisionum, n-
non a Judice aquarum, et Sindico tunc Communis nostri Mediolani per quam
plene comprehenditur Ruggiam de qua supra fit mentio ex ordinatione, et Ma-
dato Mag. quon. D. Lucchini Viccomitis fuisse constructam Vicco
post mortem ipsius suisse relaxatam quoniam domino Lodrisio de
mitibus Aro vicit. Supplicant, eo abinde ultra continue dictum D. Lodri-
sius usque quo vixit, et post ejus mortem suprascriptum D. Ambrosiu-

quisse ac stetisse in pacifica et quiesca possessione Derivandi, et vertuari fave-
endi de Aqua Olone praedita, quæ quiccon exceptuantur a generali
prohibitione derivationis. Ita quæ Olone rigore cuiusdam Statuti Communis
Mediolani harum tenorum dicit. supp. ex certa scientia liberalitate complacentes
prefatis celebris memoriae Illustrissimi Dni Genitorum nostri litterarum continen-
tiam attendentis volumus, et concedimus quod ipsi supplicantes suig: filij, et descen-
dentes uti, et gaudere possint libere, ac impune beneficio derivationis Aquæ Olone
praedita per Rougiam praedictam diebus dum taxat quibus haec tenus gavis fuera-
ipsi quon: D. Lodrisius, & Ambrosius, ac supplicantes praedicti quodq: possint
amovere et amoveni facere qualibet obstantia praedictam derivationem impudenti
et infaturum iuxta solitum. Mandantes Iudice, et officiali Aquarum dicti Nostris
Communis Mediolani presenti, et futuro ceterisq: ad quos spectat, et spectabit quo-
modo libet infaturum, quatenus has nostras concessionis litteras firmiter observent, et
fauient inviolabiliter observari, nec contra eas, nec in eis continentia quovis modo inten-
tent, nec aliqualiter tentari permittant libere &c. faciendo revocari quamcumque
contra premissa novitatem intentatam. In quorum testimonium praesentes fieri,
et registrari jussimus nostrisq: sigilli impressione muniri. Dat. Mediolani die
Septimi Augusti 1419. duodecima Indictione. Registrata ad Officium Provisio-
num Communis Mediolani in libro registri litterarum Dualium anni supra-
scripti in fol. 30. Conradinus subscripsit, et sigillat. Sigillo Ducali in cera alba
more solito.

Anno 1464. pronuntiatum fuit favore D. Vicecomitem pro usu dictæ
aque perdutam buccam ut infra videlicet.

Dicimus, sententiamus, pronunciamus, et per hanc nostram sententiam definitam
pro Tribunalis sedis super nostro solito bancho Juridico suo super Palatio

Justitiae, seu credentiae, posito in Broletto novo Communis Mediolani
ubi per nos, et predecessores nostros, Iura redunt more solito, quod bancum, et que-
locum etiam per presentes specialiter elegimus et deputamus pro nostri bana-
cio, et Tribus pro infrascriptis specialiter peragendis declaramus licere, et licetur
esse. Philippo de Viccomitibus quoniam D. Simonis prosee, et suis haeresi-
bus, extrahere, et derivare per extracti, et derivari facere ex et de aqua dicti flum-
inis Olona per quandam aquam, que appellatur Reguit de Viccomitibus
existen in territorio loci de Rade, et hoc diebus dumtaxat quibus gavis fu-
runt retroactum temporibus ipsorum Philippus, et eius antecessores adie privile-
concessi per quoniam filium D. Philipum Mariam olim Ducem Mediolani etc.
signata Conradinus sub anno 1419. die 7 Augusti eram nobis presentati, et
exhibiti per dictum Philippum, et quod quidem privilegium concessum fu-
per foralibatum D. D. Ducem supradicto quondam D. Simoni, et D. Ioan-
ni fratribus de Viccomitibus rogat per Joannem de Longono Notarium de Rezoli
Notarium a Cirilia, et Dionisium de Prandonibus Notarium officij strataru-
pontium, et aquarum, et hoc in causa vertente inter utentes dicti fluminis Olone
pro parte inferiori, et contravalios atentes a parte superiori videlicet a loco Nervi
ani supra sub diem nono Mensis Aprilis in vespere anni 1464, et expletam po-
Joannem de Longono Notarium &c. favore Magnificorum Paganorum, et au-
instantiam Illustrissimorum Dominorum Viccomitum.

Anno 1504. dicta Iura translata fuerunt in I. Paulum Paganum
per D. D. Dueos Mediolani.

Ludovicus Dei Gratia Franchorum Neapolis, et Hierusalem Rex, ac Me-
lanii Dux &c. Has nostras Inspecturis salutem Existimantes requisition
nobis factam per Annexam I. Mariae Viccomitis supplicationem

non eam esse ad eum annuendam. Animus noster se difficultem praebere debet
Harum serie concedimus, et dispensamus quod ipse I. Maria potuerit,
ac possit transferre in nominationem I. Paulum, Ius aquæ de quo agitur
his modo, et forma, prout apud eum est. Quæ omnia valcent, et suum sortiantur
effectum per inde, et hac si intervenisset, et interveniri licentia nostra his de
quibus supplicatio menim, non ostantibus. Quibus omnibus ex certo decreto in
hae parte tantum derogamus. Dat. Mediolani die 29. Aprilis millesimo
quingentesimo quarto, et Regni nostri Septimo per Regem Ducem Mediolani ad
relationem Consilij signat B. Chalus &c., et in calce I. Stephanus, et sigil-
lat. Sigillo Regio in cera rubea more solito Serenissime Regæ Franchorum,
et Due Mediolani &c. per litteras illustrissimi, et Excellentissimi Domini
Philippi Mariae Duei Mediolani predecessoris vestri in Ducatu Mediolani
concessum fuit nunc q. Simoni, et Ioanni fratribus Vicecomitibus ad
eorum Vicecomitum supplicationem, quod ipsoi supplicantibus suique filijs, et
descendentibus atque gaudere possent libere, et impune beneficio derivationis aquæ
fluminis Olone per quondam rugiam, qua appellabatur, et appellatur
Rougia de Vicecomitibus in territorio loci de Roade, seu etiam de Corna-
redo. Ducatus Mediolani diebus dumtaxat quibus hactenus gavisi fuerant
q. D. Alvisius, et Ambrosius Vicecomites, ac supplicantibus predicti, et
prout latius in ipsis litteris Ducalibus continetur. Datis Mediolani die septimo
Augusti 1419, quæ litteræ, et seu earum copia M. V. exhibetur. Ipsum autem
Ius aquæ praedictæ effectualiter pervenit pro medietate in M. V. fid. ser. I.
Mariam de Vicecomitibus ex descendentibus dictorum Supplicantium ex
qua aqua ipse I. Maria supplicans solitus erat irrigare, et irrigari
fauere quandam speliam porti sitam in dicto territorio de Cornaredo pert.

quadraginta, vel circa ubi dicitur ad Pratum Margarita, de quo
prato, et de jure ipsum pratum irrigandi ex dictis aquis Fluminis Olone,
dicitus Jo. Maria fecit duas vendiciones ab annis octo vel circa utra Jo.
Paulo de Pagnanis Mediolanensi, et exinde ipse Jo. Maria investitus
fuit libelli nomine De dictis bonis, et dicto jure aucto Jo. Paulo, ut publicius
apparet instrumentis nuper autem dictus Jo. Maria vult quod dictum
pratum cum dicto jure dictarum aquarum pleno jure remaneret in dictum
Jo. Paulum, sed obstat videtur, quod ius dictae aquae concessum predecessoribus
dicti Jo. Mariae ut supra non potuerit, nec posuit transferre in dictum Jo.
Paulum non habita licentia Duali.

Quare supplicantur M. V. parte dicti Jo. Mariae, quatenus praemissis
attentis dignetur Majestas vestra ediere, et quatenus expediat concedere et disponen-
sare quod ipse Jo. Maria potuerit et posuit transferre in dictum Jo. Paulum.
Dictum in aquae et quo praedicta valuerint, et valeant, et teneant, et suum fortius
effectum perinde, et haec si intervenisset, et interveniret licentia Dualis non obstante
quod ius dictae aquae fuerit concessum, seu donatum us supra et haec omnia, et singula
quibuscumque legibus, iuribus, statutis, decretis, et ordinibus, ac alijs quibuscumque
in contrarium disponentibus, vel aliam formam dantibus, etiam si talia forent de-
quibus in eis litteris esset habenda specialis mentio, non attentis quibus omnibus, et
singulis M. V. exacta sument, et de protestatis sue plenitudine etiam absolute
derogare dignetur.

Anno vero 1511. Illustris Dux Mediolani reliqua jura ipsius loca, et
aqua regia eiusdem pro irrigandis pratis de Margaritis transtulit in
dictum Jo. Paulum Pagnanum, ut infra videlicet.

L. Vovinus Dei gratia Francorum Rex, et Mediolani Dux &c. Universis, et

Songulis has nostras inspecturis salutem nomine Gentilis Vicecomitis supplicationem hys annexam aueſpimus, ut autem in premissis que honestae sint supplicationem geramus, tenore presentatione corredimus, et dispensamus quod supplicans ipsi morem geramus, tenore presentatione corredimus, et dispensamus quod supplicans ipsi ad allegata in supplicatione contractus devenire passit cum dilecto nostro Iо. Paulo Pagnano in supplicatione nominato, ita tamen quod pro hoc in prejudgetum non caudetor forendi Camerae nostre, sed quod tantum Iо. Paulus ipse sumeat in iuribus ipsius supplicantis venditoris, que omnia postquam modo quo supra facta fuerunt valcent, et teneant aequaliter sortiant effectum hys, de quibus in supplicatione fit mentio non obstantibus, quibus in haec dumtaxat parte derogamus, et derogatum esse volumus. Dat. Mediolani die sexto decimo Ianuarij 1511, et Regni nostri decimo tertio per Regem Ducem Mediolani ad relationem Consilij

Iulius Altergo Gabriel Floren cum sigillo Regio incera rubea, ut moris est. Serenissime Rex alias usque de anno 1419 die septimo Augusti nunc quondam Simon, et Ioannes fratres de Viccomitis supplicarunt tunc Duci Mediolani quodcum ipsi fratres, et eorum Atus et genitor tunc annis septuaginta, et pluribus essent in possessione, seu quasi derivatione, et derivari faciendum ex aqua fluminis Olonæ, per quamdam Ruggiam, que appellatur Ruggia de Viccomitis sit in Territorio loci de Roande, seu et de Cornaredo Ducatus Mediolani de qua ad obviandum futuris litibus, et pro maiore declaracione dignetur, non nullas litteras de quibus ibi fit mentio confirmare, et ad cautelam ipsi fratribus pro se suisq. hædibus, et successoribus denuo concedere q̄ possent et eliceret libere, et impune uti, et gaudere beneficio derivationis dictæ aquæ dicti fluminis Olonæ per rugiam antedictam, videlicet. In insiendo quolibet die Mercurij horæ sextæ, usque ad diem Lunæ sequentem, horæ sextæ cujuslibet hebdomadae ad quam supp. tunc præalibatus Illustrissimus Dux concessit,

Dicitis fratribus suis filiis et descendantibus quod uti et gaudere possent libere,
et impune beneficio derivationis aquae Olonee praedita per rugiam predictam
Dumtaxat quibus tunc hactenus gaudi fuerint ipsi supplicantes et eorum
predecessores et at latius in eis litteris et supplicatione continetur quarum copia
ibidem M. V. exhibetur ipsum autem jus aquae praedita perenit effectualiter
pro medietate in Jo. Mariam Viccomitem et pro alia mediata in Gen-
tilem Viccomitem ambo ex descendentes supradictorum Viccomitum qui
et Gentilis usi fuerunt supra scriptis pro eorum voluntates qui
Jo. Maria alienavit etiam cum beneficio litteratum Majestatis vestrae
non nulla ejus bona cum iure dictarum aquarum M. V. fid. ser. Jo. Paulo
Pagnano non autem Domini Gentilis Viccomes ex descend. ut supra similiter
velet alienare praefato D. Jo. Paulo Pagnano non nulla ejus bona que irriga-
bantur ex dictis aquis nec non et ejus portionem aquarum ipsarum sibi spectan-
tium et jus eorum ut obstat videtur quod ius dictarum aquae concessum predecessori-
bus dicti Gentilis ut supra non posse transferri in dictum D. Jo. Paulum
non habita licentia Ducalis. Quare supplicat M. V. parte dicti Gentilis
quatenus attentis illa dignetur et quatenus expediat concordore et dispensare
quod ipse Gentilis possit transferre in dictum D. Jo. Paulum dictum iu-
aque sibi spectan. vigore praemissorum concessionum et aliorum quorum cum
jurium suorum et quod praedita postquam pacta fuerint valent et teneant
et suum sortitum effectum aliquibus statutis decretis et ordinibus in contrario
facentibus non attentis etiam si talia forent de quibus in his litteris est adhi-
benda specialis etiam De verba ad verbum mentio et non obstant etiam quod
dictum ius aquae fuerit concessum modo et forma quibus supra. Quibus omn-
ibus Majestas vestra ex certa scientia derogare dignatur.
Bona que irrigantur ex aquis dicti fluminis Olonee per ante dictam

bucam fuerunt aquisita ab infrascriptis de Sagnanis, videlicet.
Dominus Lazarus de Sagnano acquisivit a Antonio de Niccomilibus filio quoniam
Ioaannis non nulla prata et bona appellat de Margaritis per instrumentum
rogatum per Lancellotum sudatum die decimo Februario anni 1466.
Per instrumentum divisionis facta interdictum Domum Lazarum et Leonem
Martinum de Torzago apparet pervenisse in ipsum Lazarum diversa cor-
pora bonorum tam prati quam campi appellati de Margaritis rogatum per
dictum de Sudatis die 16. Decembri dicti anni 1466.

Pater dictus Dominus Lazarus acquisivit a dicto Leone Martino alia prata
appellat de Margaritis per instrumentum rogatum per dictum de Sudatis
die quarto Februario 1474.

Dominus Jo. Paulus Pagnanus filium dicti Lazarus acquisivit que ad Maria
de Niccomilibus fil. quoniam Philippi non nulla alia prata appellat. ut supra de
Margaritis cum juribus aquarum in specie dicti fluminis Olonae per instru-
mentum rogatum per Simonem de Pagnano die 17. Maij 1496.

Subscriptus D. Jo. Paul. ultimo loco acquisivit a Gentile de Niccomilibus filio
quondam Philippi praedicti, praedicta alia prata appellat. ut supra de
Margaritis cum ejdem juribus aquarum dicti fluminis per instrumentum
rogatum per Hieronymum de Bernardigio die sexto decimo Januarij
dicti anni 1511; in quo instrumento reperitur descriptum suprascriptum
privilegium datum dicto anno 1511.

Prædicta omnia iuria una cum alijs bonis relictis per Lazarum Pagnanum
juniorem et juribus aquarum tam per dictam bucam de Niccomilibus quam
per aliam bucam appellatam de pomis super dicto flumine Olonae perve-
cerunt in Jo. Franiscum Pagnanum filium dicti Lazarus et descendenter

Suprascriptorum Larari Senioris, et Jo. Pauli per sententiam latam per
Illust. Magistratum extraordinarium statutis Mediolani sub die ultimo
Junij 1586, rogat per Antonium Rainalolum Notarium dicti Magistratus.
Item virtute retro venditionis factae per Jacobum Rotulam de diversis petijs
terrarum prati appellat. De Margaritis cum juribus aquarum Fluminis
Olonæ per instrumentum rogatum per Iulium Cesarem Daverium, et Jo.
Baptistam Pidinam Notarios Mediolani, die secundo Januarij anni 1584.
Item virtute sententiaram ac apprehensionis fact. per dictum Franciscum Pagna-
num de pert. triginta prati de Margaritis cum juribus aquarum dicti Flum-
inis Olonæ ad praecidium Marchionis Guido de Cusanis per instrumentum
rogatum per Bernardinum Ruffinum Notarium Mediolani die 26.
Novembris anni 1597.

1616. 3. Luglio de ord. del Sig. Galeazzo Visconti Senatore, e Conservatore di
esso fiume Olona, fu visitato tutti li Molini e prati, e bocche di esso fiume
da Pier Antonio Barca Ingeniero alla presenza de Gio. Batt. Prandone
Cancellero del Commiss. e li doi Campani, e fatta la relaz. del stato di esse
bocche si ritrova descritta la bocca del Sig. Fran. Pagnano nel territ. di
Luvinate detta de Margarita, ed un'altra detta de pomì sopra un
disegno con li prati, nome dell'i padroni; esito di esse bocche e non ritornano
de ag. perche non possono ritornare.

Concordat cum copia concordata ad Il Joseph Stomacino Cancell.

Fluminis Olonæ mihi exhibito promeviso, et collationato mot exhibe-
restituto, et profide S. Ego J. C. Carolus Franc. Smitt publ. de Coll.
Mni Notarius, et Causidius.

B

Mio Signore

La diluquaglia del fondo, che al presente ha l'alveo detto
Olona tanto superiore, quanto inferiormente alla
Bocca Margarita di ragione del Conte Don Ferdinando
Pozani. S. M. D. V. I. M. Come per equidistante
non solo al medesimo ma anche agli stenti inferiori perche
sistama ver leui, e basse naturalmente fatte dall'acqua
medio alveo, per conseguenza a un po' liberamente de-
corso, portala ne appena & supplicare V. S. M. per il Da-
mato per mezzo del suo possi aguagliare il fondo del detto
alveo, compiendo que leui, e basse ore l'acqua ristagna so-
lo d'opra, quale d'otto, i detti boni & che facilmente
puo farsi perdendosi anche della piana, e terra, che in altra
parte del detto alveo forma fiorati, e valgamenti im-
peditor questi albergo corso dell'acqua

il supplicante anche sue spese, ed a suor boni cui far
fare la detta Opera quando V. S. M. ghe ne dij ci permetto
mediante l'appresta del sig. Commissario quale ricevera
le basse che saranno indicate dal supplicante ed assista
al tutto, nondante in vantaggio del paime, e dichi o ha niente
verso; Per avere adunque tale prouidanza, non ha d'V. S. M.
stanchamente supplicandola degnarsene concedere al supplicante
il permesso di etar fuor dell'appresta del ff. Commissario a su
pera o con mezzo de' suoi uomini l'opera addetta, e che
1740. 12. luglio

Concederò e m'incarico per mezzo di farne a' fiduciari questa conda. ff.

~~l'ammirazione di tutti' suoi regni le rati' quei generosi che~~
nella sua vicinanza inserviscono, e onorano del Regno
Regno Et si quando vicino delle balle le farà occupare
accio il fiume dell' Alveo di detto fiume possa e s'appriene
abonoficio di tutti' li p' utenti &

Atto=Oppizzoni